ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Державного університету
«Житомирська політехніка»
«27» серпня 2026 р., протокол №6

Голова ради

_____Андрій МОРОЗОВ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Основи національного спротиву»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
денної форми навчання

Житомир
2026-2027 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи національного спротиву» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» денної форми навчання затверджена Науково-методичною радою Державного університету «Житомирська політехніка» від «27» серпня 2026 р., протокол № 6.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів 3	Освітній ступінь «бакалавр»	Обов'язкова*
		Рік підготовки:
Модулів – 1		2-й
		Семестр
Змістових модулів – 1		3-й
		Лекції
Загальна кількість годин – 90		36 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 5 самостійної роботи – 2,5		Практичні
		24 год.
		Самостійна робота
		30 год.
		Вид контролю: диференційований залік

* – для здобувачів вищої освіти денної форми навчання, які не звільнені від ОНС

Частка аудиторних занять і частка самостійної та індивідуальної роботи у загальному обсязі годин з навчальної дисципліни становить: 66,67 % аудиторних занять, 33,33 % самостійної та індивідуальної роботи.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – набуття здобувачами освіти загальної компетентності «здатність до національного спротиву» шляхом формування національно-патріотичної свідомості, громадянської стійкості та набуття ними комплексу теоретичних знань і практичних навичок домедичної допомоги, тактичних дій, мінної безпеки, зв'язку та орієнтування, а також через розвиток психологічної стійкості та розуміння логіки національного спротиву, необхідних для виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- Набуття знань про засадничі та правові аспекти національного спротиву, в тому числі на тимчасово окупованій території, долучення до волонтерства та допомоги Силам безпеки та оборони України.
- Здобуття здатності діяти в умовах воєнних загроз, надзвичайних ситуацій та кризових станів, приймати рішення та забезпечувати власну і колективну безпеку.
- Оволодіння навичками домедичної допомоги в умовах бойових дій за алгоритмом MARCH.

- Вивчення правил мінної безпеки та дій в умовах застосування зброї масового ураження.
- Орієнтування на місцевості за допомогою карти і компаса та з використанням сучасних геоінформаційних систем.
- Ознайомлення з основами виживання.
- Ознайомлення з основами цифрової безпеки.
- Формування психологічної стійкості та навичок протидії інформаційним та психологічним впливам ворога.
- Засвоєння правил безпечного поводження зі стрілецькою зброєю і ручними гранатами, та формування навичок ведення вогню зі стрілецької зброї.

У результаті вивчення теми здобувачі освіти повинні:

Знати та розуміти за темами:

Тема 1. Національний спротив:

- мету підготовки держави до здійснення заходів з національного спротиву, основні завдання національного спротиву, важливі складові національного спротиву;
- історію формування національного спротиву та його складових в умовах відсічі збройної агресії;
- історичні приклади та досвід самоорганізації українського спротиву в умовах окупації та збройної агресії.

Тема 2. Міжнародне гуманітарне право:

- сутність та джерела МГП;
- принципи ведення війни;
- правовий статус осіб;
- режим полону та інтернування;
- юридичну відповідальність за порушення норм МГП;
- задокументовані факти поводження Російської Федерації з українськими військовополоненими та з населенням на тимчасово окупованій території.

Тема 3. Психологічна підготовка та стійкість:

- основні поняття психологічної стійкості та стресу;
- основні дезадаптивні стани (паніка, агресія, ступор, істерика);
- прийоми і способи саморегуляції психіки, подолання страху і паніки;
- психічні реакції на стрес та способи їх регуляції і подолання дезадаптивних проявів;
- базові принципи надання першої психологічної допомоги за протоколом«6.П»;
- елементи командної психологічної динаміки малої групи в умовах екстремального або психоемоційного тиску, поведінка групи під тиском, роль лідера, протидія колективній паніці;
- поняття та важливі соматичні прояви «ПТСР» та «бойової психічної травми»;

- алгоритм дій в умовах збройного нападу в цивільному середовищі: під час терористичного акту, стрілянини в публічному місці, нападу зі зброєю, захоплення заручників, мінування приміщень і засобів транспорту;
- особливості застосування противником ІПСО:
- механіка роботи інформаційних операцій (мета, аудиторія, механізми впливу); типові наративи ворожої пропаганди та їх логіка;
- принципи роботи ботів і координованих кампаній у соціальних мережах; практичні методи верифікації інформації;
- алгоритм реакції на дезінформацію – від ігнорування до спростування.

Тема 4. Домедична допомога:

- принципи та застосування допомоги в польових умовах (TFC) за алгоритмом MARCH;
- етапи алгоритму MARCH;
- етапи надання допомоги («допомога під вогнем/під загрозою» – Care under fire/Threat, CUF);
- алгоритм надання домедичної допомоги/навчання з тактичної медицини (протоколи MARCH, PAWS, Ко Ле Со тощо);
- способи зупинки кровотеч і забезпечення прохідності дихальних шляхів;
- принципи використання індивідуальних засобів медичного забезпечення;
- основи домедичної евакуації постраждалих;
- особливості комунікації з медичним персоналом і передачі інформації про постраждалого та його стан.

Тема 5. Військова топографія, навігація і орієнтування на місцевості:

- основи топографії та умовні знаки карт;
- принципи визначення координат і відстаней;
- основи використання геоінформаційних систем для навігації;
- базові принципи цифрового картографування;
- способи орієнтування на місцевості за допомогою небесних світил, компаса, годинника, топографічної карти, місцевих предметів та за допомогою геоінформаційних систем.

Тема 6. Зв'язок та передавання інформації:

- основні способи зв'язку, тактичні сигнальні жести;
- основи передачі інформації в бойових умовах (зокрема за принципами 3D, SALUTE, ACE, GOTWA), правила радіодисципліни та безпеки зв'язку;
- правила ведення переговорів, правила користування засобами зв'язку, порядок дій під час застосування противником засобів перешкоджання і придушення зв'язку;
- правила безпеки застосування смартфонів і мобільних пристроїв, роботи в інтернеті та в месенджерах, захисту електронної пошти, протидію технічному зараженню та безпечному користування публічним Wi-Fi;
- правила роботи у службових системах та в службових приміщеннях;

- алгоритми дій у разі спроб зламу та зменшення ризиків витоку інформації.

Тема 7. Зброя масового ураження:

- основні види зброї масового ураження (ядерної, хімічної, біологічної) та їх уражаючі фактори;
- ознаки ядерного вибуху, хімічного ураження та застосування біологічних речовин;
- основні типи радіаційно, хімічно- та біологічно небезпечних об'єктів;
- засоби індивідуального та колективного захисту;
- загальні правила поведінки на зараженій місцевості;
- види запалювальної зброї та запалювальних речовин, засоби їх бойового застосування, захист від запалювальної зброї.

Тема 8. Інженерна підготовка та мінна безпека:

- основні принципи мінної безпеки та класифікацію вибухонебезпечних предметів;
- демаскуючі ознаки вибухонебезпечних предметів та потенційні ризики їх виявлення;
- правила безпечної поведінки при виявленні мін та інших вибухонебезпечних предметів;
- загальні принципи інженерного облаштування позицій та маскування в умовах сучасних загроз та ударних БпЛА;
- базові відомості про інженерні загородження та способи їх обходу або подолання;
- індивідуальне маскування, звуко- та світломаскування;
- протитанкові та протипіхотні міни, їх бойові характеристики, принцип дії, будову, їх установлення та знешкодження, інженерні загородження, їх утримання та подолання;
- заходи безпеки при поводженні з вибуховими речовинами.

Тема 9. Тактична підготовка:

- основні правила загальновійськового бою, призначення та бойові можливості підрозділів родів військ Сухопутних військ Збройних сил України, Сил безпілотних систем;
- порядок спостереження і доповіді за алгоритмами SALUTE, 3D, ACE;
- основи індивідуальної тактичної підготовки та порядок дій солдата в оборонному бою, під час ведення вогню та відбиття наступу противника;
- порядок дій в оборонному бою;
- порядок дій під час маневру (переміщення) з тимчасової на основну вогневу позицію (з основної на запасну), алгоритм дій у випадку обходу противником з флангу або виходу противника в тил, прориву противником переднього краю оборони;
- основи протидії FPV-дронам та легкій мототехніці противника;

- основні тактичні прийоми застосування БпЛА;
- штатну структуру малих підрозділів.

Тема 10. Вогнева підготовка:

- призначення, тактико-технічні характеристики, бойові властивості, загальну будову, принцип дії, порядок неповного розбирання і збирання після неповного розбирання зброї, типові затримки при стрільбі (їх види, причини та способи і порядок їх усунення), а також порядок обслуговування стрілецької зброї після стрільби;
- призначення та визначення вихідних установок (вибір прицілу і точки прицілювання) для ведення вогню зі стрілецької зброї, правила влучного пострілу;
- нормальні (табличні) умови стрільби;
- принцип прицілювання та ведення вогню по повітряних цілях;
- порядок спостереження за полем бою та вибору цілі, вихідні установки для зброї, порядок ведення та коректування вогню, способи цілевказівки;
- основи управління вогнем та порядок постановки вогневих завдань;
- порядок застосування нічних стрілецьких прицілів та приладів спостереження і нічного бачення;
- заходи безпеки при поводженні зі стрілецькою зброєю;
- порядок чищення та догляду за зброєю;
- призначення, будову та принцип дії ручних гранат.

Тема 11. Виживання та спеціальна підготовка

- склад та правила збирання тривожної валізи;
- порядок організації переміщення (пересування) в зоні бойових дій;
- основні заходи забезпечення життєдіяльності в автономних умовах.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОГО СПРОТИВУ

Змістовий модуль 1. Національний спротив та основи підготовки

Тема 1. Національний спротив

Національно-патріотична підготовка: Шлях становлення нації, історичний досвід української самоорганізації національного спротиву в умовах збройної агресії та окупаційного тиску, історія захисту України, формування національної ідентичності, бойовий шлях українського війська, перспективи розвитку держави.

Правові засади: Законодавство України про національний спротив, його мета, завдання та складові (Сили Територіальної оборони, Рух опору, добровільні формування територіальних громад, підготовка населення).

Історико-військовий вимір: Українські практики самоорганізації населення

для захисту державності, громади й території; історичні приклади територіальних осередків спротиву в умовах окупаційного тиску.

Мотиваційний аспект: Формування готовності до виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

Тема 2. Міжнародне гуманітарне право

Норми та принципи: Основні принципи міжнародного гуманітарного права, правила ведення війни, заборонені засоби і методи ведення війни. Правовий статус учасників збройних конфліктів. Комбатанти. Некомбатанти. Захист жертв збройних конфліктів. Військовополонені, інтерновані особи та їх правовий статус. Добровольчі формування територіальних громад, які беруть участь у відсічі агресії.

Захист населення: Права цивільного населення, військовополонених та інтернованих осіб.

Відповідальність: Наслідки порушення норм міжнародного гуманітарного права та механізми документування злочинів.

Тема 3. Психологічна підготовка та стійкість

Стресостійкість: Прийоми, методи та способи саморегуляції психіки, особливості впливу стресових факторів на психіку людини в умовах надзвичайних ситуацій та збройного конфлікту, дезадаптивні психічні стани (істерика, паніка, агресія, ступор) та їх прояви. Диференціація стресових станів людини в умовах бойових дій, в окупації, на підконтрольній державі території, під час техногенних катастроф, стихійних лих, терористичних актів. Вплив інформаційного середовища на психоемоційний стан, методи саморегуляції, подолання страху та паніки. Алгоритми подолання страху та панічних реакцій. Практичні техніки саморегуляції психіки (дихальні, м'язові, когнітивні, поведінкові), у тому числі швидкого застосування в екстремальних умовах. Ознаки дезінформації та маніпулятивних технологій. Методи верифікації інформації та критичного мислення для протидії ІПСО.

Допомога: Застосування прийомів саморегуляції психіки в стресових ситуаціях, виявлення та класифікація дезадаптивних станів людської психіки, які виникають у відповідь на стрес. Протокол надання першої психологічної допомоги «6.П», надавання першої психологічної допомоги в екстремальних умовах, подолання дезадаптивних станів людської психіки, психологічна самодопомога (у моменті та після події), техніки контролю та самомоніторингу психічних реакцій і станів.

Тема 4. Домедична допомога

Тактична медицина: Основи та принципи надання домедичної допомоги в умовах бойових дій та при надзвичайних ситуаціях. Алгоритм надання допомоги за алгоритмом MARCH, PAWS, етапи надання допомоги (допомога під загрозою – Care under fire/Threat, (CUF) та допомога в польових умовах (Tactical Field Care (TFC)).

Склад індивідуальної аптечки та правила її використання. Види кровотеч і способи їх зупинки (засіб для зупинки кровотечі механічний воротkового типу). Забезпечення прохідності дихальних шляхів. Надання допомоги при травмах грудної клітки, внутрішніх органів, кінцівок та інших ушкодженнях. Профілактика захворювань і травматизму.

Ознаки шоку в польових умовах та особливості надання домедичної допомоги постраждалим у стані травматичного шоку. Поняття гіпотермії. Основи медичної евакуації, способи переміщення постраждалих, дотримання правил безпеки під час надання домедичної допомоги.

Тема 5. Військова топографія, навігація і орієнтування на місцевості

Орієнтування: Робота з паперовими картами та електронними носіями топографічної інформації, визначення маршрутів та обрахунок відстаней на паперових картах, застосування компасу, орієнтування на місцевості за небесними світилами та місцевими предметами, орієнтування при поганих погодних умовах та в умовах обмеженої видимості й у ночі, визначення точки стояння, сторін горизонту, орієнтирів і відстаней до об’єктів. Порядок руху за азимутом, способи дотримання напрямку руху і подолання (обходу) перешкод.

Цифрові технології: Використання геоінформаційних систем та застосунків вітчизняного виробництва, OsmAnd, MilChat та інших засобів навігації.

Тема 6. Зв’язок та передавання інформації

Комунікація: Принципи роботи доступних засобів зв’язку. Правила радіообміну, робота з радіостанціями малої потужності, засобами супутникового зв’язку. Використання стандартів зв’язку та телекомунікаційних протоколів.

Безпека: Захист інформації та дій в умовах застосування противником засобів підслуховування, перешкоджання і придушення зв’язку.

У результаті вивчення теми здобувачі освіти повинні:

Тема 7. Зброя масового ураження.

Види загроз: Види радіаційного, хімічного, біологічного зараження та захист від них, види зброї масового ураження та радіаційних, хімічних небезпечних об’єктів, порядок дій на зараженій місцевості.

Захист: Використання протигазів, загальновійськових захисних комплектів, захисних споруд та природних укриттів.

Алгоритм дій: Дії при застосуванні зброї масового ураження.

Тема 8. Інженерна підготовка та мінна безпека

Мінна безпека: Основи мінної безпеки. Класифікація вибухонебезпечних предметів, демаскуючі ознаки вибухонебезпечних предметів. Порядок дій при виявленні мін і вибухонебезпечних предметів.

Фортифікація: Інженерне облаштування позицій, маршрутів та маскування. Використання властивостей місцевості.

Загородження: Види інженерних загороджень, основні засоби і способи їх подолання.

Тема 9. Тактична підготовка

Індивідуальна та групова тактика: Основи індивідуальних дій та взаємодії в малих групах, базові принципи загальновійськового бою, способи пересування та укриття в умовах небезпеки, вибір і зміна позицій. Дії в умовах вогневого впливу, алгоритми реагування на загрози, основи взаємодії в малих тактичних групах («двійки», «трійки»), базові відомості про сучасні засоби ведення бою, зокрема безпілотні літальні апарати (БпЛА), їх можливості та ознаки. Дотримання заходів безпеки, орієнтування в обстановці, на місцевості та прийняття рішень у динамічних умовах.

Тема 10. Вогнева підготовка

Зброя: Основи балістики. Маніпуляції з АК/AR системами, прицілювання, коригування вогню. Затримки при стрільбі та способи їх усунення, правила безпеки. Призначення, будова та принцип дії ручних гранат. Прийоми та правила метання ручних гранат. Заходи безпеки під час поводження зі стрілецькою зброєю і ручними гранатами.

Основи стрільби: Вибір прицілу, точки прицілювання, коригування та управління вогнем.

Тема 11. Виживання та спеціальна підготовка

Автономія: Дії за сигналами оповіщення та під час обстрілів. Підготовка тривожної валізи. Добування і очищення води, розведення вогню, приготування їжі в екстремальних умовах, захист від переохолодження, спорудження і обладнання укриттів, маскування розташування і слідів перебування.

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин			
	усього	лекції	практичні	самостійна робота
МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОГО СПРОТИВУ				
Змістовий модуль 1. Національний спротив та основи підготовки				
Аудиторна підготовка[1]				
Національний спротив	8	4		4
Міжнародне гуманітарне право	4	2		2
Психологічна підготовка та стійкість	6	2	2	2
Домедична допомога [3]	20	4	8	8
Військова топографія, навігація і орієнтування на місцевості	6	2	2	2
Зв'язок та передавання інформації	6	2	2	2
Зброя масового ураження	6	2	2	2
Інженерна підготовка та мінна безпека	8	4	2	2
Тактична підготовка [4]	8	4	2	2
Вогнева підготовка (основи) [4]	10	6	2	2
Виживання та спеціальна підготовка	8	4	2	2
Разом за змістовий модуль 1	**90**	**36**	**24**	**30**
ВСЬОГО	**90**	**36**	**24**	**30**

Примітки:

[1] Здобувачі освіти, які є особами з інвалідністю або які частково втратили працездатність без встановлення інвалідності, за їх заявою та згідно з підтвердними документами закладів охорони здоров'я звільняються від практичних занять навчальної дисципліни, що завдають шкоду їх фізичному стану або становлять загрозу стану здоров'я. Замість цих практичних занять навчальної дисципліни, здобувачі освіти з особливими освітніми потребами вивчають за вибором теоретичні заняття з дисципліни понад обсяг, визначений Розподілом навчального часу.

[2] Практичні заняття Аудиторної підготовки проводяться в закладах освіти з використанням тренажерів, симуляторів, планшетів, макетів, стендів, мультимедійних (інтерактивних) тирів, а також у форматі рольових вправ і сценарних відпрацювань у будь-яких придатних приміщеннях і на майданчиках закладу освіти, в складі навчальних груп, чисельність яких повинна забезпечувати засвоєння практичних навичок кожним здобувачем освіти.

[3] Результати навчання за темою Домедична допомога навчальної дисципліни «Основи національного спротиву» можуть бути визнаними і зарахованими за відповідною темою в межах іншої дисципліни цієї ж освітньої програми. Результати навчання за модулем «Домедична допомога» навчальної дисципліни «Захист України», яким оволоділи здобувачі фахової передвищої освіти в межах однієї освітньо-професійної програми, може бути визнано і зараховано як частина вивчення теми «Домедична підготовка» навчальної дисципліни «Основи національного спротиву».

[4] Студенти, віровчення яких забороняє використовувати зброю, замість тем Вогневої та Тактичної підготовки вивчають Військово- або безпеково-орієнтовану фахову компетентність, або вивчають навчальний матеріал за іншими темами дисципліни, які визначаються закладом освіти в межах загального обсягу, визначеного Розподілом навчального часу.

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми практичного заняття	Кількість годин
МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОГО СПРОТИВУ		
Змістовий модуль 1. Національний спротив та основи підготовки		
1	Національний спротив	0
2	Міжнародне гуманітарне право	0
3	Психологічна підготовка та стійкість	2
4	Домедична допомога	8
5	Військова топографія, навігація і орієнтування на місцевості	2
6	Зв'язок та передавання інформації	2
7	Зброя масового ураження	2
8	Інженерна підготовка та мінна безпека	2
9	Тактична підготовка	2
10	Вогнева підготовка (основи)	2
11	Виживання та спеціальна підготовка	2
	РАЗОМ	**24**

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види робіт	Кількість годин
МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОГО СПРОТИВУ		
Змістовий модуль 1. Національний спротив та основи підготовки		
1	Національний спротив	4
2	Міжнародне гуманітарне право	2
3	Психологічна підготовка та стійкість	2
4	Домедична допомога	8
5	Військова топографія, навігація і орієнтування на місцевості	2
6	Зв'язок та передавання інформації	2
7	Зброя масового ураження	2
8	Інженерна підготовка та мінна безпека	2
9	Тактична підготовка	2
10	Вогнева підготовка (основи)	2
11	Виживання та спеціальна підготовка	2
	РАЗОМ	**30**

7. Види навчальних занять, методи навчання і контролю, засоби діагностики

Види навчальних занять: лекція, практичне.

Методи навчання: словесний, пояснювально-демонстраційний, практичний, ситуаційний, методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, вирішення задач, підготовка доповідей тощо)

Види контролю: поточний (включаючи оцінювання виконання практичних нормативів), тематичний, самоконтроль,

Методи контролю: усний (опитування), практичний (виконання нормативів), письмовий (завдання, задачі, тести).

Форма підсумкового контролю: диференційований залік.

Засоби діагностики успішності навчання: тести, питання, завдання для виконання.

Мова навчання: українська.

8. Політика курсу

8.1. Обов'язкове дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

8.2. Для отримання позитивної оцінки з дисципліни необхідно отримати 60 % або більше балів за кожний вид робіт, що оцінюється в балах.

8.3. Перенесення терміну здачі робіт/перездача здійснюється в установленому порядку.

8.4. При виявленні плагіату робота здобувача вищої освіти не оцінюється, а відправляється на доопрацювання.

8.5. Відвідування занять є обов'язковим.

8.6. Пропущені заняття підлягають обов'язковому відпрацюванню здобувачем вищої освіти.

8.7. Допускається визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті.

9. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Державному університеті «Житомирська політехніка» та розподілу балів, що наведений нижче.

Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни включає поточний, модульний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня засвоєння знань, формування умінь і навичок здобувачів вищої освіти впродовж вивчення ними матеріалу модуля (змістового модуля) навчальної дисципліни. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних (практичних) занять.

Модульний контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за модуль (змістовий модуль) навчальної дисципліни. Модульний контроль проводиться під час навчального заняття після завершення вивчення матеріалу модуля (змістового модуля) навчальної дисципліни. Модульний контроль здійснюється у формі тестування.

Підсумковий контроль проводиться для підсумкового оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення навчальної дисципліни. Підсумковий контроль проводиться у формі диференційованого заліку. Процедура складання підсумкового контролю визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Розподіл балів з навчальної дисципліни

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
Виконання завдань поточного контролю	60
Виконання завдань підсумкового контролю	40
Підсумкова семестрова оцінка	**100**

Розподіл балів за виконання завдань поточного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
Виконання завдань під час навчальних занять	60
Виконання науково-дослідної роботи та інших видів робіт (**додаткові – заохочувальні бали**): 1. Участь у студентських предметних олімпіадах, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, грантах, науково-дослідних проектах 2. Підготовка наукових статей, тез доповідей наукових конференцій	-

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
Разом за виконання завдань поточного контролю	**60**

Розподіл балів за виконання завдань під час навчальних занять

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
Відповіді (виступи) на заняттях, участь у дискусії	10
Виконання тестових завдань	20
Виконання практичних завдань, задач, нормативів	30
Разом за виконання завдань під час навчальних занять	**60**

Розподіл балів за темами навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість балів за тему
1	Національний спротив	4
2	Міжнародне гуманітарне право	2
3	Психологічна підготовка та стійкість	4
4	Домедична допомога	12
5	Військова топографія, навігація і орієнтування на місцевості	4
6	Зв'язок та передавання інформації	4
7	Зброя масового ураження	4
8	Інженерна підготовка та мінна безпека	6
9	Тактична підготовка	6
10	Вогнева підготовка (основи)	8
11	Виживання та спеціальна підготовка	6
Разом		60

З метою застосування цілих чисел для оцінювання активностей здобувачів вищої освіти під час навчальних занять протягом семестру використовується 100-бальна шкала оцінювання кожного окремо виду робіт. Розрахунок набраних здобувачем вищої освіти балів за виконання завдань під час навчальних занять за семестр проводиться за формулою:

$$Р_{НЗ} = \sum(Р_i \times ВК_i) \times К_{НЗ}, \quad (1)$$

де $Р_{НЗ}$ – кількість набраних здобувачем вищої освіти балів за виконання завдань під час навчальних занять за семестр;

де $Р_{НЗ}$ – загальна кількість балів, набраних здобувачем за виконання завдань під час навчальних занять за семестр;

$Р_і$ – кількість набраних здобувачем балів за семестр за виконання і-го виду робіт під час навчальних занять (за 100-бальною шкалою);

$ВК_і$ – ваговий коефіцієнт за виконання і-го виду робіт під час навчальних занять. Значення вагових коефіцієнтів розраховуються шляхом ділення кількості балів, яка передбачена за виконання окремого виду робіт під час навчальних занять, на сумарну кількість балів за виконання усіх видів робіт під час навчальних занять за семестр;

$К_{НЗ}$ – коригувальний коефіцієнт, який визначається шляхом ділення кількості балів, що передбачена за виконання завдань під час навчальних занять за семестр, на 100 балів.

Розподіл балів за виконання завдань модульного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
Виконання завдань модульного контролю	40
Разом за виконання завдань модульного контролю	**40**

Якщо здобувач вищої освіти виконав завдання модульного контролю і з урахуванням отриманих балів за поточний контроль набрав у сумі 60 балів або більше, він може погодити дану оцінку в електронному кабінеті і вона стане семестровою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни.

Якщо здобувач вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни набрав 60 балів або більше і бажає покращити свій результат успішності, він проходить процедуру підсумкового контролю у формі диференційованого заліку. Набрані бали за виконання завдань підсумкового контролю, а також бали за поточний контроль сумуються і формується семестрова оцінка з навчальної дисципліни. Бали, які здобувач вищої освіти набрав за виконання завдань модульного контролю, при цьому не враховуються під час розрахунку семестрової оцінки з навчальної дисципліни.

Здобувач вищої освіти допускається до процедури підсумкового контролю у формі диференційованого заліку, якщо за виконання завдань поточного контролю набрав 36 балів або більше (отримав 60% або більше балів за кожний вид робіт у межах поточного контролю).

Структура білету (тесту) для підсумкового контролю

№ з/п	Назва теми	Кількість питань в білеті (тесті)
1	Національний спротив	4
2	Міжнародне гуманітарне право	1
3	Психологічна підготовка та стійкість	3
4	Домедична допомога	7
5	Військова топографія, навігація і орієнтування на місцевості	3
6	Зв'язок та передавання інформації	3
7	Зброя масового ураження	3
8	Інженерна підготовка та мінна безпека	4
9	Тактична підготовка	4
10	Вогнева підготовка (основи)	4
11	Виживання та спеціальна підготовка	4
Разом		**40**

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках окремих тем навчальної дисципліни, здійснюється викладачем за зверненням здобувача вищої освіти та представленням документів, які підтверджують результати навчання (сертифікати, свідоцтва, скріншоти тощо). Рішення про визнання та оцінка за відповідну частину освітнього компонента приймається викладачем за результатами співбесіди зі здобувачем вищої освіти.

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках цілого освітнього компонента, здійснюється за процедурою, яка визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Посилання на публікації та онлайн-курси (рекомендації для самостійної роботи).

Військові публікації Сил ТрО Збройних Сил - https://sprotyvg7.com.ua/;

YouTube канал - https://www.youtube.com/@TRO_Ukraine_G7;

Курс prometheus «Застосування технологій в умовах війни» - https://prometheus.org.ua/prometheus-free/technology-in-wartime/;

Курс prometheus «Інженер БПЛА. Базовий курс» - https://prometheus.org.ua/prometheus-free/drone engineering-intro/;

Курс prometheus «OSINT — розвідка з відкритих джерел та інформаційна безпека» - https://prometheus.org.ua/prometheus-free/osint-open-sourceintelligence/;

Курс prometheus «Вивчаючи міжнародне гуманітарне право» - https://prometheus.org.ua/prometheus-free/international-humanitarian-law/;

Курс prometheus «Базова психологічна допомога в умовах війни» - https://prometheus.org.ua/prometheus-free/basic-psychological-aid-during-war/.

Шкала оцінювання

Шкала ЄКТС	Академічна шкала	100-бальна шкала
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D	Задовільно	64-73
E		60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

Відповідність шкал оцінок якості засвоєння навчального матеріалу

Оцінка за академіною шкалою	Оцінка в балах	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
Відмінно	90-100	A	Відмінне виконання, допускається декілька несуттєвих помилок
Добре	82-89	B	Виконання вище середнього рівня з декількома помилками
	74-81	C	Вірне виконання з певною кількістю помилок
Задовільно	64-73	D	У загальному вірне виконання зі значною кількістю помилок
	60-63	E	Виконання відповідає мінімальним критеріям
Незадовільно	35-59	FX	Виконання не відповідає мінімальним критеріям
	0-34	F	

10. Глосарій

№ з/п	Термін державною мовою	Відповідник англійською мовою
1	Національний спротив	National Resistance
2	Територіальна оборона	Territorial Defence
3	Рух опору	Resistance Movement
4	Добровольче формування територіальної громади	Volunteer Formation of a Territorial Community

5	Міжнародне гуманітарне право	International Humanitarian Law (IHL)
6	Комбатант	Combatant
7	Некомбатант	Non-combatant
8	Військовополонений	Prisoner of War (POW)
9	Інтернування	Internment
10	Психологічна стійкість	Psychological Resilience
11	Стрес	Stress
12	Саморегуляція	Self-Regulation
13	Перша психологічна допомога	Psychological First Aid (PFA)
14	Інформаційно-психологічна операція	Information and Psychological Operation
15	Дезінформація	Disinformation
16	Домедична допомога	Pre-Medical Care / First Aid
17	Тактична допомога пораненим	Tactical Combat Casualty Care (TCCC)
18	Масивна кровотеча	Massive Haemorrhage
19	Евакуація постраждалого	Casualty Evacuation
20	Військова топографія	Military Topography
21	Азимут	Azimuth
22	Топографічна карта	Topographic Map
23	Геоінформаційна система	Geographic Information System (GIS)
24	Орієнтування на місцевості	Land Navigation
25	Радіозв'язок	Radio Communication
26	Радіодисципліна	Radio Discipline
27	Зброя масового ураження	Weapons of Mass Destruction (WMD)
28	Засоби індивідуального захисту	Personal Protective Equipment (PPE)
29	Мінна безпека	Mine Safety / Mine Risk Awareness
30	Вибухонебезпечний предмет	Explosive Ordnance (EO)

11. Рекомендована література

1. Hordiichuk O. 2022. Szkolnictwo wyższe w Ukrainie w czasie wojny: zmiana roli i funkcji wykładowców. Rocznik Pedagogiczny 45, 2022: 7–22. https://doi.org/10.14746/rp.2022.45.1

2. Hordiichuk O. 2023. The Ideological and Ontological Causes of Russia's War on Ukraine. West versus East, Tyranny versus Democracy. ETHICS IN PROGRESS, 14 (1), 4-23. https://doi.org/10.14746/eip.2023.1.1

3. Hordiichuk, O., Halapsis, A., & Kozlovets, M. 2023. How the information warfare turns into full-scale military agression: the experience of Ukraine. Przegląd Strategiczny, (16), 345–362. https://doi.org/10.14746/ps.2023.1.25

4. Mishalova , O., Hordiichuk, O., & Sokolovskyi, O. 2024. Russia's War in Ukraine as a "War for Identity" and Appropriation of Cultural Tradition. ETHICS IN PROGRESS, 15(1), 73–94. https://doi.org/10.14746/eip.2024.1.4

5. Гордійчук О. 2024. Україна & росія: основні аспекти інформаційної, гібридної та повномасштабної війни. Політичне життя, № 4. С. 61–70. DOI: https://doi.org/10.31558/2519-2949.2024.4.8

6. Закон України «Про основи національного спротиву» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text

7. Мішалова О., Гордійчук О. Війна росії проти України як «війна за ідентичність». Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2025. Випуск 59. С. 164-175. https://doi.org/10.30970/PPS.2025.59.18

8. Вивчаючи міжнародне гуманітарне право : навч.-метод. посіб. 3-тє вид., перероб. та доп. / М. Єлігулашвілі, О. Козорог, Т. Короткий, І. Костюк, Т. Ремех, Н. Хендель; за заг.ред Т. Короткого; УГСПЛ; ТЧХУ. Київ; Одеса: Фенікс, 2024. – 252 с.

9. Міжнародне гуманітарне право : навчально-методичний посібник / М. В. Грушко, В. В. Музика, Т. С. Федорова, В. В. Владишевська / за ред. О. В. Бігняка.- Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 136 с.

10. Міжнародне гуманітарне право : посібник для працівників Держ. кримінал.-викон. служби України / Т. Короткий, А. Галай, М. Єлігулашвілі, І. Заворотько, М. Пашковський, В. Пузирний, Н. Хендель ; за заг. ред. ьвіцепрезидента УАМП Т. Короткого ; Пенітенціарна академія України;УГСПЛ. Київ; Одеса : Фенікс, 2023.

11. Міжнародне гуманітарне право та основи безпеки у період збройних конфліктів : матеріали Міжнарод. наук.практ. конф. (м. Київ, 6 лют. 2025 р.). Київ : Київський інститут Національної гвардії України, 2025. 529 с.

12. Міжнародне гуманітарне право. Загальний курс / Нільс Мельцер / МКЧХ, 2021 [електронний ресурс]: https://blogs.icrc.org/ua/wp-content/uploads/sites/98/2021/05/Nils-Melzer-Comprehensive-introduction-to-IHL-UKR.pdf

13. Основні документи міжнародного гуманітарного права : зб. документів / укл. Робочою групою щодо виконання норм міжнародного гуманітарного права та участі у наданні правових послуг Сил тери торіальної оборони ЗСУ та ГО «Українська правова консультативна група». – Київ ; Одеса : Фенікс, 2023. 388 с.

14. Домедична допомога (курс індивідуальної підготовки). За програмою базової загальновійськової підготовки. Київ : Центр учбової літератури, 2025. 118 с. ISBN 978-966-370-233-9.

15. Гринзовський А. М., Волянський П. Б., Калашченко С. І. Домедична допомога в екстремальних ситуаціях та медичний захист населення в надзвичайних ситуаціях : навчальний посібник. Київ : Скіф, 2023. 216 с. ISBN 978-966-570-845-2

16. PHTLS. Догоспітальна медична допомога при травмі : 10-те вид. / Національна асоціація фахівців екстреної медичної допомоги (NAEMT). Київ : Наш Формат, 2026. 800 с. ISBN 978-617-8651-31-2

17. Швець Д. В., Бахчеван Є. Ф., Ніколаєв О. Т. та ін. Вогнева підготовка : навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і допов. Одеса : Юридика, 2024. 277 с.

18. Федоров В. В., Пістряк П. В., Бальва А. Ф., Луценко І. С., Чумак В. В. Вогнева підготовка : навчальний посібник. Харків : ХНУВС, 2019. 255 с.

19. Військова топографія : підручник. Київ : ЦУВО і НГШ ЗСУ, 2026. 254 с.

20. Гребенюк Т., Кравець Т., Пащетник В., Полець О. Вивчення умовних знаків для топографічних карт масштабів 1:25 000, 1:50 000, 1:100 000 : навчально-методичний посібник. Львів : НАСВ, 2023. 164 с.

21. Покайчук В. Ф. та ін. Вогнева підготовка : навчальний посібник. 2-ге вид., переробл. Дніпро : ДДУВС, 2021. 262 с.

22. Кривошеєв А. М., Приходько А. І., Петренко В. М., Сергієнко Р. В. Військова топографія : навчальний посібник. Суми : СумДУ, 2010.

23. Андрейчук Ю. М., Власенко С. Г., Жидков В. Ю. та ін. Робота командира з електронними топографічними картами і даними аерофотознімання : навчальний посібник. Львів : НАСВ, 2017. 196 с

24. Карамишев Д. В., Гордієнко Л. П. Тактична медицина та безпека в умовах бойових дій : навчальний посібник. Львів : Магнолія 2006, 2023. 320 с. ISBN 978-617-574-263-1

25. Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 09.03.2022 № 441, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 28.03.2022 за № 356/37692. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0356-22#Text

26. Кодекс цивільного захисту України : Кодекс України від 02.10.2012 № 5403-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text

27. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text

28. Інженерна підготовка (мінна безпека) : курс індивідуальної підготовки за програмою базової загальновійськової підготовки : довідковий матеріал до СТІ 000Г(Б).16Л. 2-ге вид. 143 Об'єднаний навчально-тренувальний центр Сил підтримки Збройних Сил України ; Центр оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України. 2025. 72 с. URL: Інженерна підготовка (мінна безпека), PDF.

29. ПВП 7-24(87).40-8. Довідник сапера : військова навчально-методична публікація. Об'єднаний навчально-тренувальний центр Командування Сил підтримки Збройних Сил України. 2024. 114 с. URL: Довідник сапера, PDF

30. Маскування військ та об'єктів. Захист від високоточної зброї : навч. посіб. / В. В. Пугач, В. П. Чепурний, А. І. Куртов, С. С. Корольов, Г. А. Зміївський, О. В. Рибкін, Ф. В. Яременко, В. І. Горбунов. Харків : Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого, 2022. 116 с. URL: Маскування військ та об'єктів. Захист від високоточної зброї, PDF .

31. Черговість виконання робіт по облаштуванню одиночного окопу [Електронний ресурс]. 13 с. URL: Черговість виконання робіт по облаштуванню одиночного окопу, PDF .

32. Порядок ведення інженерного обладнання та маскування позицій [Електронний ресурс] // *Спротив G7 : навчальні матеріали*. URL: Порядок ведення інженерного обладнання та маскування позицій.

33. Подолання інженерних загороджень [Електронний ресурс] // *Спротив G7 : навчальні матеріали*. URL: Подолання інженерних загороджень.

34. Підготовка з радіаційного, хімічного, біологічного захисту : довідковий матеріал до СТІ 000Г.15Л. Центр оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України ; Головне управління підготовки Збройних Сил України. 2019. 67 с. URL: Підготовка з радіаційного, хімічного, біологічного захисту, PDF

35. Організація військового зв'язку в тактичній ланці управління Збройних Сил України: Навчальний посібник / О. Лаврут, С. Давіденко, Б. Бойчук «та ін.». Львів: НАСВ, 2023. 317 с.

36. Мобільні системи транкінгового радіозв'язку: Навчальний посібник / С.В. Давіденко, О.О. Лаврут, С.О. Івко, Б.М. Бойчук. Львів: НАСВ, 2019. - 167 с.

37. Досвід психологічного забезпечення в російсько-українській війні (військове лідерство та внутрішні комунікації, мотивація та моральна готовність військовослужбовців). Рекомендовано до видання вченою радою гуманітарного інституту Національного університету оборони України імені Івана Черняховського (протокол № 10 від 9 травня 2023 року). Електронне видання. 189 с.

38. Кокун О.М., Мороз В.М., Лозінська Н.С., Пішко І.О. Психологічна профілактика психотравматизації військовослужбовців Збройних Сил України : метод. посіб. К. : НДЦ ГП ЗСУ, 2021. 301 с.

39. Синьов В. М. Основи військової психології. Київ: Видавництво, 2015. 300 с.

40. Бондарев Г. В., Круть П. П. Основи військової психології : навч. посіб. Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків. 2020. 272 с.

41. Карамушка Л. М. Психічне здоров'я особистості під час війни: як його зберегти та підтримати : Метод. рекомендації. Київ: Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України, 2022. 52 с.

42. Карамушка Л. А. Психологічна стійкість військовослужбовців: теорія і практика. Київ: Видавництво, 2017. 320 с.

43. Замотаєва Н. В. Військова педагогіка: історія, теорія, практика : навч. посіб. Київ : Альфа Реклама, 2021. 364 с

44. Зайцев Д. В., Наконечний А. П., Пахарєв С. О., Луценко І. О. Військова розвідка : навчальний посібник / за ред. В. Б. Добровольського. Київ: Вид. «КНТ», 2022. 332 с.

45. Левченко О. В., Вінник В. В., Устименко О. В Розвідка та іноземні армії. Частина 2. Інформаційна робота : навчальний посібник. Житомир : ЖВІ, 2019. 124 с.

46. Шолудько В. Г., Єсаулов М. Ю., Вакуленко О. В., Гурський Т. Г., Фомін М. М. Організація військового зв'язку: навчальний посібник. Київ: Вид. дім «СКІФ», 2023. 280 с.

47. Романишин А.М., Бойко О.В., Гузенко І.М. Первинна психологічна допомога і реабілітація в бойових умовах: Навчально-методичний посібник. Львів: АСВ, 2014. 140 с.

48. Павлик Н. В. Психологічний супровід військовослужбовців, спрямований на психологічну реабілітацію постстресових психічних розладів : метод. посіб. Київ, 2020. 92 с.

49. Витримка та виживання на полі бою : підручник / [Н. Б. Вербин, С. М. Жембровський, О. В. Петрачков та ін.]. К. : Національний університет оборони України ім. Івана Черняховського, 2019. 188 с.

50. Трофименко П. Є., Сорокоумов Г. В., Демидко Л. С. Основи інженерної підготовки, тактичного маскування та радіаційного, хімічного, біологічного захисту в артилерійських підрозділах : підручник. Суми : Сумський державний університет, 2021. 266 с.

51. Білорус А., Братко А., Журавель В. та ін. Альбом схем із загальної тактики (відділення, взвод, рота, батальйон) : альбом схем Хмельницький : Видавництво Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, 2020. 110 с.

52. Збірник тактичних розрахунків з прикладами : навч. посіб. /колектив авторів. К. : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2018. 96 с.

53. Шанюк О.В. Тактика: конспект лекцій. Одеса, Одеський державний екологічний університет, 2021. 137 с.

54. Бірюков О. І. та ін. Вогнева підготовка. Частина І: навч. посіб. Київ: КІ НГУ, 2023. 352 с.

55. Петренко В. М., Кривошеєв А. М., Ляпа М. М., Семененко В. В. Стрілецька зброя та вогнева підготовка : підручник Суми : Сумський державний університет, 2020. 372 с.

56. Сучасні види вогнепальної стрілецької зброї підрозділів МВС України : навчальний посібник / Ю. Р. Йосипів, В. М. Синенький, М. Д. Курляк, М. О. Лиса, Н. Д. Туз, П. С. Вербицький, за заг. ред. Ю. Р. Йосипіва. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 184 с.

12. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Презентація «Міжнародне гуманітарне право та його норми про захист жертв війни». Режим доступу: https://surl.li/mfjofe

2. Міжнародне гуманітарне право. Правила ведення війни. / ЦТРС МОУ «Право знати». Режим доступу: https://surl.lu/wvkzzt

3. Кодекс поведінки військовослужбовців ЗСУ. Режим доступу: https://surl.lu/ohourb

4. Методичний матеріал з розвідувальної підготовки для навчання військовослужбовців, призваних за мобілізацією (загальновійськова підготовка у навчальних центрах, військових частинах, навчальних підрозділах). Режим доступу: https://surl.li/rzzvlf

5. Інструкція з протидії активності розвідувальних БПЛА РФ у прифронтовій зоні. Режим доступу: https://surl.li/ypowmc

6. Довідник «З військової топографії». Режим доступу: https://surl.li/adyndh

7. Вогнева підготовка. Режим доступу: https://surli.cc/kspjkl

8. Методичний посібник призначений для використання топографічних карт НАТО в Збройних Силах України. Режим доступу: https://surli.cc/xdjljh

9. Матеріали до курсу «Інженерна підготовка (мінна безпека)» (курс індивідуальної підготовки) (за програмою базової загальновійськової підготовки (для підготовки мобілізаційних ресурсів, версія 5, термін навчання 1,5 місяці). Режим доступу: https://surl.li/oqogqe

10. Довідник сапера Публікація 2025 року містить найсучасніший огляд всього, що стосується мінно-вибухової справи та є рекомендованим матеріалом для навчання саперів. Режим доступу: https://surl.lu/bfezjb

11. Міни. Режим доступу: https://surl.li/xkpbvo

12. Особливості надання домедичної допомоги та евакуації під час операцій на воді. Режим доступу: https://surl.li/uzgkic

13. Підготовка з радіаційного, хімічного, біологічного захисту (курс індивідуальної підготовки) (за програмою базової загальновійськової підготовки (для підготовки мобілізаційних ресурсів, версія 5, термін навчання 1,5 місяці). Режим доступу: https://surl.li/jrbwom

14. Доктрина з воєнно-історичної роботи у Збройних Силах України. Режим доступу: https://surl.li/vcpdvw

15. Інструкція «Попередження, оповіщення та прогнозування загрози хімічних, біологічних, радіологічних та ядерних інцидентів. Вимоги до системи». Режим доступу: https://surl.li/vuwquh

16. Методичні матеріали Оборона в місті (населеному пункті). Режим доступу: https://surl.li/qlimgv

17. Навчальний посібник британської армії з ведення бойових дій в урбанізованих умовах. Режим доступу: https://surl.li/mfklfc

18. Методичний посібник «Бойове застосування вогнеметних підрозділів в урбанізованій (гірській) місцевості (група, відділення, взвод)». Режим доступу: https://surl.li/ioitvt

19. Штурм окопів. Режим доступу: https://surl.li/ctbtcb

20. Керівництво піхотинця з ведення бойових дій у забудованих районах. Режим доступу: https://surli.cc/tdbmdg

21. Методичні рекомендації тактика застосування великокаліберних кулеметів. Режим доступу: https://surl.li/tbaemv

22. Анатомія рашизму (Документальний цикл «Остання війна» Епізод перший) https://www.youtube.com/watch?v=1vgFKFBilQA

23. «Какая разніца» (Документальний цикл «Остання війна» Епізод другий, частина перша) https://www.youtube.com/watch?v=aTaWqz5nLTU&t=2586s

24. «Какая разніца. Уроки» (Документальний цикл «Остання війна» Епізод другий, частина друга) https://www.youtube.com/watch?v=CmgtOmXoyWw